

JOHN W.
CAMPBELL

LEDOVÉ PEKLO

PŘEDLOHA
KULTOVNÍHO
FILMU *VĚC*

SCI-FI HOROR

LEDOVÉ PEKLO

Copyright © 2019 by Wildside Press LLC
and the Estate of John W. Campbell, Jr.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Milan Žáček, 2021
Cover © Aurélien Police, 2021
Illustration © Bob Eggleton, 2021
© DOBROVSKÝ s. r. o., 2021

ISBN 978-80-277-1599-2 (pdf)

JOHN W.
CAMPBELL

**LEDOVÉ
PEKLO**

FØBØS

Pro Leslyn, Johna a Kateu

Předmluva

Alec Nevala-Lee

Největší sci-fi hororový příběh všech dob začíná náhodným objevem relikvie, která celé věky nerušeně spočívala v zapomnění. *Ledové peklo* se na světlo dostalo prakticky stejně, ačkoliv jeho znovunalezení nedoprovázely tak dramatické okolnosti. Místo antarktického ledu rukopis spočíval v externím skladu využívaném Houghtonovou knihovnou Harvardovy univerzity a k jeho odhalení nenapomohla magnetická anomálie, nýbrž řádek v jednom dopise a jedno obskurní katalogové heslo. Přehlížený nebyl dvacet milionů let, vlastně jen šest dekad, což je však stále dost dlouhá doba na to, aby upadl v zapomnění. A místo mimozemské kosmické lodě se nacházel v kartonové krabici s několika desítkami složek z konopného papíru, z nich každá nesla lehkou tužkou popsaný štítek a společně tvořily podstatnou část prozaického díla Johna W.

Campbella a Dona A. Stuarta, což byl ve skutečnosti jeden a týž člověk.

Když projdete těmi zažloutlými průklepovými papíry uvnitř krabice, narazíte na řadu titulů, které by poznal jen ten nejzapálenější fanoušek. Mezi rukopisy jsou hrubé verze vědecko-dobrodružných ság, jako jsou „Uncertainty“ a *The Mightiest Machine*, které Campbell ve třicátých letech minulého století psal jako na běžícím pásu pod svým vlastním jménem, jakož i další díla, především román *The Moon Is Hell*, která se tiskem objevila až mnohem později. Jsou zde i mnohem lepší příběhy, které psal jako Don A. Stuart, včetně prvních verzí „Noci“, „Dead Knowledge“ a „Forgetfulness“ a několika dalších dílek – „The Bridge of One Crossing“, „The Gods Laugh Twice“, „Silence“ –, jež tiskem nikdy nevyšla. V jedné drahocenné složce se skrývá kopie povídky „Beyond the Door“, jediného známého beletristického díla jeho pozoruhodné manželky Doni.

Mezi všemi těmito složkami však vynikají dvě, jež nesou štítky „Ledové peklo“ a „Pandora“. V jedné se nachází prvních dvacet stran příběhu psaného čistým strojopisem, úhledná kopie, kterou nejspíše připravila Doňa, jíž šlo psaní na stroji přece jen lépe než jejímu manželovi. V té druhé leží 112 stran kompletní hrubé verze s překlady a pravopisnými chybami, což naznačuje, že jejich autorem je přímo Campbell, který poté do textu vlastní rukou přispěl řadou oprav. Na úvodní stránce se skví dva názvy – „Ledové peklo“ a „Pandora“, jeden psaný strojem, druhý drobným tiskacím písmem – a z doprovodné poznámky vyplývá, že rukopis byl určený pro *Argosy*, přední pulpový časopis své éry.

Následující stránky neodpovídají žádnému vydanému dílu, ačkoliv některým čtenářům by možná byla povědomá postava pojmenovaná McReady, jakož i prostředí antarktické ledové pláně. Při dalším čtení by už nejspíš začali tušit pravdu, zvláště po vyproštění ukryté kosmické lodě s jedním děsivým pasažérem. Po nějakých čtyřiceti stránkách, když se s větší četností objevují povědomé věty, by už mnozí s jistotou pochopili, že toto není žádný obyčejný dokument – a i kdyby to nezjistili z kontextu, význam nalezeného souboru by definitivně objasnila tužkou psaná poznámka v horním růžku úvodní strany čistopisu: „Varianta Kdo je tam?“.

Ledové peklo je dramaticky delší a detailnější verzí jedné z nejslavnějších povídek žánru science fiction, která se u široké veřejnosti těší obrovské proslulosti díky filmovým zpracováním pod názvem *Věc*. Její dlouhá úvodní pasáž, která byla před vydáním vyškrtuta, si se zbytkem v ničem nezadá – Campbellovi ještě nebylo ani třicet, ale pod jménem Don A. Stuart byl možná nejobdivovanějším autorem dobrodružné science fiction své doby. Další složka obsahuje hned několik nepovedených začátků stejného příběhu, s nejméně pěti různými úvody vyprávěnými z rozličných úhlů pohledu, což dokresluje péči, s jakou Campbell tento text konstruoval. Do povídky vstupoval tápavě, a ačkoliv měl před sebou ještě velkou část své mimořádné literární dráhy, něco v něm patrně cítilo, že toto je nejlepší příběh, jaký kdy napíše.

Když Campbell přišel s námětem, z něž se vyvinula povídka „Kdo je tam?“, bylo mu pouhých pětadvacet let. V roce 1936 se chystal nastoupit na místo sekretáře u firmy Mack Truck v New Jersey poté, co se mu po vysoké

škole nepodařilo získat vysněnou pozici ve výzkumu. Už patřil k oblíbeným autorům z pulpových časopisů a při náhodné konverzaci s jedním organickým chemikem ho zaujala otázka, jak by se dalo určit, zda je nějaká mimozemská forma života rostlina, nebo živočich. Jak vysvětlil svému příteli Robertu Swisherovi, od tohoto problému pokračoval k myšlence organismů, které „dokážou měnit svou podobu ze živočicha v rostlinu a naopak, a to podle toho, jak si to v daném okamžiku žádají podmínky jejich prostředí. To pak vedlo k představě inteligentního živočicha obdařeného touto schopností“.

Dne 11. března Campbell v dopise Swisherovi nastínil tuto premisu: „Cesta na Mars – setkání s podivuhodnými tvory, kteří dokážou číst myšlenky a jsou všehoschopní ve smyslu napodobování. Dva chlapíci a neumějí určit, co je ten druhý a co je dokonalá imitace.“ Příběh, jenž pojednával o druhu zvaném *thushol*, napsal v humorním duchu a poslal ho vydavateli F. Orlinu Tremaineovi, který pro *Astounding* zakoupil jeho dřívější díla psaná pod jménem Don A. Stuart. Když ho Tremaine nepřijal, Campbell ho za osmdesát dolarů prodal Mortu Weisingerovi z *Thrilling Wonder Stories*, kde změnili název z „Imitation“ na „Martánské zloděje mozků“.

Bylo to poměrně zábavné dílko, ale Campbell nad základní myšlenkou nepřestával dumat, až ho nakonec napadlo, že by ji šlo přetvořit do podoby hororové povídky odehrávající se na Zemi. 15. května 1937 Swisherovi napsal: „Pojednává o Antarktidě... a poměrně autenticky. Námět není nijak nový – v antarktickém ledu je objeven zvláštní zmrzlý tvor –, ale při vymyšlení toho tvora jsem pracoval s představou *thushola*! Tahle bytost začne řídit

v antarktickém táboře... a nikdo není schopný určit, kdo je jeho přítel. Doña říká, že jsem udeřil hřebíček na hlavičku..., při psaní té povídky jsem si užíval více než při vymýšlení čehokoliv jiného... Umíš si představit, že má i silné hororové stránky.“

Campbell výsledný text nazval *Ledové peklo*, což byl pracovní titul dosud nevydaného románu, který později publikoval jako *The Moon Is Hell*. Také tvrdil, že tento příběh byl částečně inspirovaný jeho dětstvím. Jeho matka měla jednovaječné dvojče, a když k nim tato teta – která ho nesnášela – přišla na návštěvu, nikdy netušil, jestli se tahle žena s tváří jeho matky projeví přátelsky, nebo nepřátelsky. O několik desítek let později se spisovateli Jamesi H. Schmitzovi svěřil, že jakmile vymyslel základní premisu, prostředí a první scénu, zbytek byl hračka, třebaže zápasil se správným začátkem: „S tím jsem se dřel a vydával se špatnými směry.“

O hotovém příběhu měl vysoké mínění a doufal, že ho prodá do *Argosy*. Tam v ředitelském křesle seděl George Post, který předtím pracoval pod Weisingerem v *Thrilling Wonder Stories*, a Campbell mu poslal koncept, jenž byl podle všeho zcela shodný s verzí publikovanou v této knize. 18. června navštívil redakci, kde se setkal se všemi jejími členy včetně šéfredaktora Jacka Byrnea. Povídka se jim líbila, ale měli k ní jisté výhrady, jak následně Campbell informoval Swishera: „Je to dobrý příběh, dobrý námět, dobré zpracování. Ale nejsou v ní žádné hlavní postavy. Je tam hromada postav vedlejších, ale žádný tahoun. Je to pravda – sám si to uvědomuji. Větší část diskuse se proto týkala toho, jak postavy zvýraznit.“

Post navrhoval, aby do příběhu přidali ženu, ale nikdo nepřišel na to, jak by se to dalo udělat. Campbell se za týden vrátil s nápady na rozvinutí dynamiky mezi oběma klíčovými hráči, „mužem z bronzu“ a „mužem z oceli“, která v publikované verzi povídky „Kdo je tam?“ přetrvává v charakterizaci McReadyho a Norrise. Při přepisování Campbella vykolejil zánět slepého střeva a k textu se vrátil až někdy v létě. Ani po revizi v *Argosy* neuspěl a nakonec se rozhodl zkusit štěstí u Tremainea, s nímž se setkal 5. října 1937.

Na schůzce se ovšem řešil časopis *Astounding* a Campbellovi bylo nabídnuto jeho řízení. Byl to neočekávaný vývoj, který jednou provždy změnil Campbellův život – na *Ledové peklo* však nezapomněl. Jeho vlastní časopis se nabízel jako zřejmé odbytíště, ale Tremaine si stále zachovával hlavní vydavatelské slovo. V lednu 1938 Campbell text přepracoval i na základě připomínek Tremainea a Franka Blackwella, ředitele vydavatelské společnosti Street & Smith. V této době byl evidentně vyškrtnut originální úvod, jak Campbell naznačil v dopise Swisherovi: „Přepsal jsem první třetinu *Ledového pekla* a doufám, že ho Tremaine přijme.“ Povídka „Kdo je tam?“ nakonec vyšla v srpnovém čísle ročníku 1938 pod jménem Dona A. Stuarta a kompletní hrubá verze *Ledového pekla* byla v tichosti uložena do šuplíku.

O osmdesát let později se rukopis opět nečekaně objevil. V roce 2017 jsem pracoval na biografii s názvem *Astounding: John W. Campbell, Isaac Asimov, Robert A. Heinlein, L. Ron Hubbard, and the Golden Age of Science Fiction*. Při rešerších jsem musel projít tisíce stran

korespondence a našel jsem dopis, který 2. března 1966 Campbellovi zaslal Howard L. Applegate, správce rukopisů na Syracuské univerzitě. Knihovna vytvářela sbírku science fiction, v níž budou zahrnuty písemnosti velikánů jako Hugo Gernsback, Forrest J. Ackerman a Frederik Pohl, a Applegate se na Campbella obrátil s dotazem, jestli by měl zájem přispět do ní svým archivem.

Campbell v odpovědi ze 16. března nabídku zdvořile odmítl: „Omlouvám se... všechny staré rukopisy, které jsem měl, dostala před nějakými osmi lety Houghtonova knihovna Harvardovy univerzity! Od roku 1938, kdy jsem přestal psát povídky a stal se šéfredaktorem *Astoundingu/Analogu*, jsem už žádné rukopisy nevytvořil... Takže... omlouvám se, ale případní akademičtí životopisci budou mít při hledání jakýchkoliv užitečných písemností ohledně mé osoby opravdu velké potíže! Žádné doklady jsem si prostě neuchovával!“ Poněvadž jsem v té době jednu biografii sám psal, přečetl jsem si tuto pasáž s mimořádným zájmem – a Campbellovo přesvědčení o absenci primárních pramenů se naštěstí ukázalo být liché.

Ještě více mě však zaujala zmínka o Harvardu. Tou dobou jsem na knize pracoval už přes rok a o žádném tamějším archivu jsem nikdy neslyšel. Dlouho poté jsem si všiml letmé zmínky v dopise, který Campbell napsal 7. října 1957 Swisherovi, jenž řadu šéfredaktorových konceptů shromažďoval: „Bobe, rukopisy při naší další cestě dopravíme na Harvard. Začali tam vytvářet archiv science fiction a mají o ně jednoznačný zájem coby součásti vývoje americké kultury. Shromažďují knihy, časopisy, rukopisy atd.“ Ale tento dopis jsem viděl až

později, a pokud jsem věděl, o těchto písemnostech se nezmiňoval žádný jiný badatel.

Když jsem nahlédl do online katalogu Houghtonovy knihovny Harvardovy univerzity, našel jsem je, ale musel jsem se dívat opravdu pořádně. Po zadání Campbellova jména vyhledávač vygeneroval spoustu výsledků, a teprve když jsem odklikal na čtvrtou stránku, přes desítky jen okrajově souvisejících katalogových položek, jsem narazil na to, po čem jsem se pídil: „Práce Johna Wooda Campbella, circa 1935–1939 a nedatované“. Týden poté, co jsem knihovnu kontaktoval, se mi ozvala knihovnice jménem Susan Halpertová, která potvrdila, že taková krabice opravdu existuje, a poslala mi seznam štítků z jednotlivých složek.

Podle její zprávy nesla jedna složka označení „Ledové peklo“. Z Campbellovy korespondence jsem věděl, že se jedná o pracovní název povídky „Kdo je tam?“, a okamžitě jsem zatoužil soubor blíže prozkoumat. Jelikož jsem se do Cambridge nebyl s to osobně vydat, najal jsem výzkumnou asistentku z Právnické fakulty Harvardovy univerzity Salomé Gomezovou Upeguiovou, která mi úžasně pomohla tím, že z rukopisů pořídila kopie a skeny mi poslala. Jakmile se mi dostaly do ruky, „Ledové peklo“ bylo prvním souborem, který jsem se jal prozkoumávat.

V této fázi jsem nedoufal, že bych objevil něco více než hrubou verzi „Kdo je tam?“ s několika odlišnostmi od vydaného textu. Když jsem si uvědomil, jak hodně se v rukopisu škrtilo, užasl jsem – a pokud jsem věděl, nikdo jiný na světě neměl tušení, že příběh prošel tak důkladným přepracováním. (Při procházení Campbellovy korespondence jsem narazil na zmínku o tom,

že Doña hrubou verzi přepsala na stroji, „celých jejích 40 000 slov“, ale bylo snadné ji přehlédnout.) Zkontaktoval jsem Campbellovu dceru Leslyn Randazzovou a ta mě nasměrovala k Johnu Betancourtovi, jenž spravuje Campbellovu literární pozůstalost. Výsledkem je kniha, kterou držíte v rukou.

Během uplynulého roku mě občas napadlo, jestli by Campbell chtěl, aby se tato verze četla. On sám *Ledové peklo* pro časopisecké vydání zredigoval a jeho rozhodnutí příběh proškrtat za účelem zdůraznění jeho hororové stránky bylo nepochybně správné. Campbell se trápil s úvodem a o několik let později dalšímu mladému spisovateli poradil: „Asimove, když máte potíže se začátkem příběhu, je to proto, že začínáte na špatném místě a téměř jistě příliš brzy. Vyberte si nějakou pozdější fázi a začněte znovu.“ Nemilosrdně seškrtal úvody několika svých vlastních povídek včetně „Noci“ a „Dead Knowledge“ a takovou změnou zcela jistě nijak neutrpělo ani „Kdo je tam?“.

Ovšem zároveň se zdá, že se mu líbila i původní verze, jejíž psaní si „užíval“ více než psaní čehokoliv jiného. Poslal ji do *Argosy*, nejvýznamnějšího titulu ve svém oboru, a úvod seškrtal až po konzultaci s Blackwellem a Tremainem. Kvalita odstraněného textu je prakticky na stejné úrovni jako zbytek a obě verze mají své přednosti. „Kdo je tam?“ je temnější a kompaktnější, ale na způsobu, jak se v *Ledovém pekle* nenadále mění žánry od dobrodružného vyprávění k hororu, je něco velice působivého – a zvláště moderního. Drasticky se v něm posouvá tón a celkové vyznění příběhu a výsledek stojí za přečtení nejen coby pouhá kuriozita.

Nakonec je třeba říci, že zjevná péče, již Campbell vynaložil k uchování tohoto rukopisu – a všech svých vyškrtaných úvodů –, svědčí o tom, že podle něho stál za záchranu. Campbell byl nesmírně ambiciózní muž a možná zakoušel smíšené pocity při představě, že jeho nejslavnějším dílem bude příběh, který napsal ještě před třicátým rokem života. Přesto bezpochyby chtěl, aby se na něho po smrti nezapomnělo, a myslím, že vzrušení z *Ledového pekla* by ho těšilo. Každá verze tohoto příběhu pojednává o objevu, který by bylo lepší neučinit, jak je zřejmé ze třetího titulu „Pandora“, jež Campbell pro toto své dílo také zamýšlel. Domnívám se však, že za nalezení a otevření této konkrétní skříňky by byl Campbell rád.

Úvod

Robert Silverberg

Novela „Kdo je tam?“ z pera Johna W. Campbella patří k nejslavnějším sci-fi hororovým příběhům, jaké kdy byly napsané. Když v roce 1938 vyšla poprvé v srpnovém čísle *Astounding Science Fiction*, v časopise, který osmadvacetiletý Campbell už necelý rok redigoval, okamžitě si udělala jméno jako klasické dílo. Spolu s povídkami „Sám sobě v patách“ Roberta A. Heinleina, „Nervy“ Lestera del Reye a „Příchod noci“ Isaaka Asimova byla jednou ze čtyř klíčových povídek v antologii *Adventures in Time and Space* z roku 1946, která se i po sedmdesáti letech neustále dotiskuje a je definitivní kolekcí Zlatého věku science fiction (přičemž většina jejího obsahu pocházela z Campbellova vlastního časopisu). Campbellova povídka skončila na prvním místě v hlasování členů profesní organizace amerických spisovatelů science fiction SFWA, když se v roce 1971 vybíraly texty